

BIBLIOTEC*Informacions*A

Publicació del Servei de Biblioteques de la UAB. Núm. 23. Juny de 2001

Hi trobareu

- 3** Novetats a la Biblioteca Digital de Catalunya
- 6** IEEE/IEEE Electronic Library (IEL)
- 8** Bases de dades de sumaris del CBUC
- 9** Traces.
Una base de dades bibliogràfica de llengua i literatura catalanes
- 12** Informació ambiental a Catalunya
- 13** Novetats a UABpubD
- 14** Primer aniversari de JSTOR a la UAB
- 15** SciFinder Scholar 2000
- 17** La Biblioteca Josep Laporte
- 21** La Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar
- 23** El Fons Valera

Tesis doctorals en línia

Ja ha entrat en funcionament TDC@t, un servidor que conté tesis doctorals llegides a les universitats públiques de Catalunya en format digital. Aquest projecte permet la consulta remota a través de la xarxa Internet del text complet de les tesis, i també fer cerques per autor, títol, matèria de la tesi, universitat on s'ha llegit, etc. En aquest projecte, a més de les universitats públiques de Catalunya, hi participen el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) i el CESCA.

TDC@t és un servidor de tesis doctorals en format digital que permet la consulta remota dels documents, a la vegada que n'assegura l'emmagatzematge i la preservació futura. Per a l'autor, això representa que la seva recerca tindrà una major difusió, a més de prestigi i possibilitat de ser citat en altres treballs; per a la universitat, representa capitalització del coneixement i projecció internacional de la recerca universitària.

Els objectius d'aquest projecte són difondre a través d'Internet els resultats de la recerca universitària catalana; oferir als autors de les tesis una eina que incrementi l'accés i la visibilitat del seu treball; incentivar la creació i l'ús de la producció científica pròpia; millorar el control bibliogràfic de les tesis catalanes, i investigar sobre l'edició electrònica i les biblioteques digitals a Catalunya.

BIBLIOTECA Informacions

Publicació del
Servei de Biblioteques
de la
Universitat Autònoma
de Barcelona

Núm. 23
Juny de 2001

Dipòsit legal: B-6.440-91
ISSN: 1130-9318

Han coordinat aquest
número:

Vicenç Allué
Núria Balagué
Mercè Bausili
Joan Gómez Escofet
Montserrat Mallorquí

Disseny i maquetació:
Montserrat Benito
Jaume Brey

Edició i impressió:
Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma
de Barcelona
08193 Bellaterra
(Barcelona)

Adreça:
Biblioteca Informacions
Servei de Biblioteques
Universitat Autònoma
de Barcelona

Edifici A
08193 Bellaterra (Spain)
Tel.: 93 581 10 15
Fax: 93 581 20 00
A/e: nuria.balague@uab.es

BIBLIOTECA INFORMACIONS pot ser
obtingut en format electrònic
(Acrobat) al web de la UAB:

<http://www.bib.uab.es/bib-inf/bib-inf.htm>

Els articles signats són responsabilitat dels autors
i no representen necessàriament l'opinió
de BIBLIOTECA INFORMACIONS.

El projecte TDC@t preveu incorporar al servidor les tesis que es redactin i lliurin directament en format electrònic a les universitats públiques de Catalunya. Mentrestant, i durant el període d'inici, està previst reconvertir a format digital algunes tesis ja presentades durant els últims anys en altres formats.

Les universitats són les encarregades de difondre el projecte entre els seus estudiants de doctorat, a qui lliuren les recomanacions i la llista de formats electrònics acceptats per a la redacció de les tesis, que, un cop presentades i aprovades, les editen i incorporen al servidor. Cada universitat disposa d'un formulari diferent i d'una contrasenya per introduir les tesis a la base de dades.

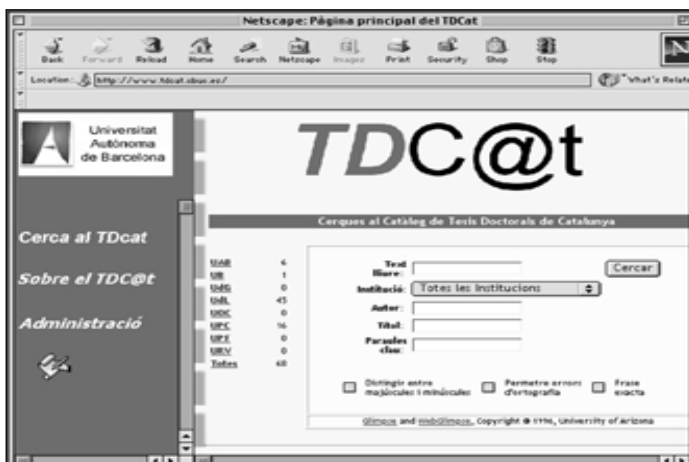
La Biblioteca de Catalunya recull, mitjançant el dipòsit legal, les tesis doctorals publicades electrònicament a TDC@t. D'aquesta manera, s'assegura la conservació i preservació futura d'aquests documents. Les tesis seran accessibles tant des del web del TDC@t com des del Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya.

La consulta de les tesis és lliure i no cal cap clau d'entrada al sistema. Els drets de l'autor de la tesi queden protegits mitjançant un contracte, com també la integritat del text, que és garantida per les opcions de seguretat que incorpora el format d'emmagatzematge emprat, el PDF. Aquest sistema també permet que les tesis puguin ser impreses en format original.

El CIESCA ha col·laborat en aquest projecte adaptant i implementant el programari, que ha estat dissenyat per la Networked Digital Library of Theses and Dissertations (NDLTD), de la qual TDC@t forma part. A més, el CIESCA hostatja el servidor del web a les seves instal·lacions i emmagatzema les tesis doctorals a l'HP N4000 per poder ser consultades. L'Oficina Tècnica del CBUC ha estat la coordinadora del projecte. Segons Ramon Ros, cap de suport informàtic del CBUC, «la inclusió del TDC@t dins el projecte internacional NDLTD ens permet assegurar la seva continuïtat i adaptació als nous estàndards que s'estan desenvolupant per a la publicació a Internet, com poden ser la incorporació de metadades i XML (eXtended Markup Language)».

Aquest projecte s'emmarca dins el conveni «La Universitat Digital a Catalunya 1999-2003», signat pel comissionat per a la Societat de la Informació i el comissionat per a Universitats i Recerca, les universitats públiques de Catalunya, el CBUC i el CIESCA, el 8 de setembre de 1999.

Més informació a <http://www.tdcat.cbuc.es>

Biblioteca Digital

Novetats a la Biblioteca Digital de Catalunya: *Business Source Elite* i les revistes electròniques d'Emerald

Business Source Elite: una base de dades d'economia i empresa

Business Source Elite (BSE) és una de les darreres bases de dades incorporades a la Biblioteca Digital de Catalunya, disponible per a tots els membres consorciats des del setembre de l'any 2000. És una base de dades bibliogràfica sobre economia internacional, finances, empresa, negocis, gestió, màrqueting i indústria. Indexa i resumeix un total aproximat de 1650 títols de publicacions periòdiques des de 1984. D'aquests 1650 títols, uns 1046 incorporen també el text complet dels seus articles des de 1990. El text complet pot estar disponible en format HTML o en format imatge (*portable document format* o PDF, llegible amb el programa Adobe Acrobat Reader). En la gran majoria de casos està disponible alhora en ambdós formats. L'avantatge del format imatge és que reproduïx exactament el contingut del document, inclosos imatges, taules i gràfics, sovint imprescindibles per a la interpretació del text.

Entre alguns títols buidats a text complet destaquem, per exemple, les publicacions *Business Week*, *The Economist*, *Forbes*, *Fortune*, etc. Del total de títols indexats, més de sis-cents títols són *peer-reviewed*, és a dir, publicacions periòdiques acadèmiques els articles de les quals són revisats per un comitè d'experts abans de ser publicats. La llista completa de títols indexats la tenim a: <http://www.global.epnet.com/maglists/maglist.htm>

La BSE és disponible en diferents sistemes, suports i interfícies. En el nostre cas, hi tenim accés en línia a través del distribuïdor Ebsco, que ens connecta a un servidor ubicat als Estats Units, la qual cosa provoca que sovint les connexions siguin lentes.

A continuació analitzarem una mica el funcionament del programa de consulta i en descriurem les prestacions.

Funcionament del programa de consulta

Modalitats de cerca

El programa ens ofereix diverses modalitats de cerca: per paraula clau, cerca per llenguatge natural, cerca avançada i cerca experta. El sistema de cerca que nosaltres tenim seleccionat per defecte és el de cerca experta. El tipus de cerca seleccionada es canvia a partir de la barra de menú superior.

Tècniques, eines i opcions de cerca

Els operadors que es poden utilitzar són els següents:

Els operadors booleans típics: AND, OR i NOT, combinats amb el parèntesi.

- Màscare: el signe ? substitueix un caràcter.
- Truncaments: el signe * substitueix un caràcter o grup de caràcters.
- Operadors de proximitat. Els operadors són N o W seguits d'un número que indica el nombre de paraules de separació entre termes de cerca. La diferència és que N no marca l'ordre dels termes i W indica que ha de ser en el mateix ordre.

A més, el sistema permet la cerca per camps de la base de dades des del sistema de cerca avançada, i també des del sistema de cerca experta amb l'ús dels codis dels camps que han de precedir el terme cercat. Els codis possibles són:

AU	Busca el terme introduït en el camp autor
TI	Busca el terme introduït en el camp títol de l'article
SU	Busca el terme introduït en el camp matèria
AB	Busca el terme introduït en el resum de l'article
AN	Busca pel número de registre que li assigna la base de dades
IS	Busca l'ISSN de la revista
SO	Busca el terme introduït en el títol de la revista
FM	Busca els articles que tenen imatges disponibles
AS	Busca els articles que tenen resum fet per l'autor

Una altra ajuda a la cerca són els limitadors i els anomenats expansors (ampliadors de la cerca). Els limitadors són disponibles des de totes les modalitats de cerca, encara que no des de totes podem disposar del mateix ventall de limitadors. Els expansors o ampliadors disponibles són: cerca amb paraules relacionades amb el/s terme/s de cerca (com ara sinònims i plurals) i cerca en el text complet dels articles.

Un altre ajut a la cerca és el fet de poder visualitzar la història de la cerca que hem portat a terme fins ara. Aquesta història permet repetir o ampliar amb nous criteris una cerca anterior realitzada, però té l'inconvenient que l'estratègia de cerca realitzada no es pot guardar i recuperar en una nova connexió a la base de dades, sinó que cada vegada que sortim del sistema s'esborren totes les estratègies de cerca realitzades.

Cada vegada que desitgem iniciar una nova cerca cal fer-ho des del botó «New Search» del menú superior.

3. Presentació dels resultats de la cerca

A la part superior esquerra, hi posa el nombre de registres recuperats. Per defecte, els registres són mostrats de deu en deu. Per avançar i retrocedir entre registres o blocs de registres podem fer servir les fletxes o els números de la part superior i inferior esquerra de la pantalla.

La llista de resultats conté tres columnes:

- Número del registre
- Possibilitat de marcar el registre per a la seva exportació
- Registre bibliogràfic: dades bàsiques, títol de l'article amb enllaços al text complet en text i en imatge (PDF) i informació sobre si aquella publicació és disponible al CCUC. S'enllaça des d'aquí amb el text complet en format HTML i/o PDF i la referència completa del registre bibliogràfic.

La presentació es pot personalitzar anant a «Options» de la barra de menú superior; des d'aquí es pot canviar el nombre de registres visualitzats, si els volem tots o només els seleccionats, el format i el criteri d'ordenació. El criteri d'ordenació per defecte és el cronològic de més recent a més antic.

Una sèrie de botons ens ofereixen diverses opcions. Des de la pantalla de la llista de registres recuperats, el sistema permet refinar la cerca, enllaçar amb adreces web relacionades o exportar els resultats. Des de la pantalla del registre en format complet, es pot anar a refinar la cerca, fer una cerca amb termes relacionats (*find more*) o exportar els resultats.

Exportació de la informació

Com ja hem mencionat anteriorment, tant des de la pantalla de la llista de registres com des d'un registre en concret, tenim un botó que ofereix l'opció d'imprimir, gravar o enviar-nos els

resultats per correu electrònic. Per a la gravació i impressió dels registres hem de fer servir les opcions corresponents del navegador.

L'exportació es pot personalitzar, de manera que l'usuari pot triar entre diferents formats bibliogràfics de sortida, pot decidir si incloure o no el text complet de l'article, i pot triar els registres que vol exportar (en principi, el sistema només ens permet exportar un màxim de dos-cents registres d'un sol cop, encara que no avisa enlloc d'aquesta limitació).

Altres prestacions i opcions de cerca

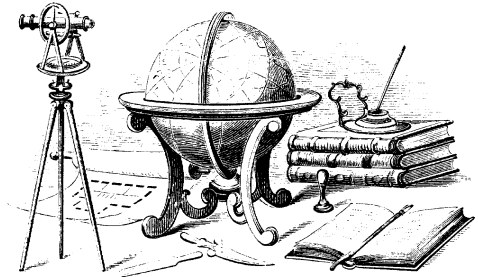
Des de la barra superior de menú es pot accedir a altres serveis afegits que ofereix la BSE, com ara consulta d'un directori d'empreses amb informació facilitada per l'empresa Dun & Bradstreet d'1.400.000 empreses aproximadament; accés a un diccionari de termes financers, *Wall Street Words*, des d'on es pot efectuar una cerca de la base de dades o també consultar una base de dades d'imatges.

EMERALD: un servei d'accés a revistes electròniques en text complet

L'editorial MCB University Press ha creat un servei, anomenat Emerald (Electronic Management Research Library Database, a <http://www.emerald-library.com/cgi-bin/EMRlogin>), que posa al nostre abast un conjunt de 130 títols de revistes de diversos àmbits en format de text complet, amb accés en entorn multiusuari. Aquesta col·lecció de títols inclou uns 25.000 articles, datats en alguns casos el 1989. Les matèries específiques sota les quals ordenen els títols de les revistes són les següents:

- Engineering (18 revistes)
- General Management (21 revistes)
- Human Resources (24 revistes)
- Information Management (5 revistes)
- Library & Information Services (14 revistes)
- Marketing (15 revistes)
- Operations, Production & Economics (15 revistes)
- Property (6 revistes)
- Quality (11 revistes)
- Training & Education (8 revistes)

Cadascun d'aquests apartats els anomenen «biblioteques», i inclouen una sèrie de revistes relacionades amb la temàtica. Per cada apartat permet buscar articles en text complet des del 1994, i amb *abstract* només des del 1989. Té també un servei d'alerta dels articles que van arribant que avisa a l'usuari per correu electrònic, i que afegeix en el missatge un enllaç que connecta directament amb l'article.

Podem buscar informació seguint l'ordre establert, i entrar, per tant, a cada una d'aquestes seccions consultant cada títol per anys o números; també es poden fer cerques. Aquestes permeten combinar diversos camps amb els operadors booleans normals, de manera que, si sabem el títol de la revista, podem buscar paraules en text complet dins d'un sol títol, o en diversos de cop, o entre diversos camps de cerca (autor, títol de l'article, paraula clau, etc.). Això permet limitar per anys i seleccionar el nombre de documents que volem visualitzar en cada cerca.

El resultat surt en tres formats, que podem triar segons ens convingui: *abstract*, o l'article sencer en PDF o en HTML. La qualitat dels arxius en PDF és molt bona, i inclou els gràfics i les il·lustracions de la publicació original amb una fidelitat bastant elevada.

Gemma Estrugas
José Luis Copete
Biblioteca de Ciències Socials

IEEE/IEE Electronic Library (IEL)

El mes de juny s'ha contractat un nou recurs digital en l'àmbit de l'enginyeria informàtica i electrònica per a tots els membres de les institucions del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) dins de la Biblioteca Digital de Catalunya <http://www.cbuc.es/5digital/5mcdigital.htm>

Contingut d'IEL

Aproximadament 685.000 documents en format PDF (maig 2001), amb un creixement mensual d'uns 250.000 documents formats per les publicacions periòdiques i les actes de congressos de l'Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) i de la Institution of Electrical Engineers (IEE) des de 1988, i també totes les normes vigents de l'IEEE. Cobreix, doncs, una àmplia àrea de les enginyeries.

Requeriment de programari

Només cal un navegador, preferentment Netscape Navigator 4.x, i tenir instal·lat l'Adobe Acrobat Reader 4.x.

Quan connectem amb el servei IEL, visualitzarem la pantalla principal d'IEEE Xplore.

Com es recupera la informació

- Visualitzant sumaris
- Cercant per:
 - Autor
 - Bàsica
 - Avançada

Visualitzar sumaris

Seleccionar un tipus de publicacions
Entrar el títol de la publicació o visualitzar la llista de títols ens permetrà recuperar el sumari que ens interressi

Cerca per:

Autor

Entrar el cognom o visualitzar la llista d'autors

Bàsica

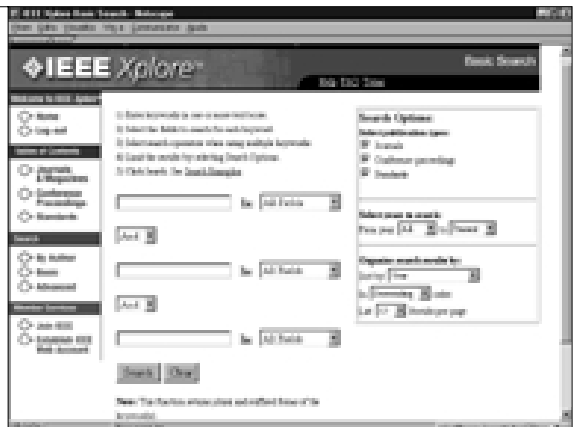
Entrar termes o frases de cerca en la casella o caselles.

Si hem utilitzat diverses caselles, seleccionar l'operador booleà perquè es combinin apropiadament.

Si cal, seleccionar el camp en què es vol buscar la informació; per defecte la buscarà en tots els camps.

Podem restringir per tipus de publicació i/o per anys.

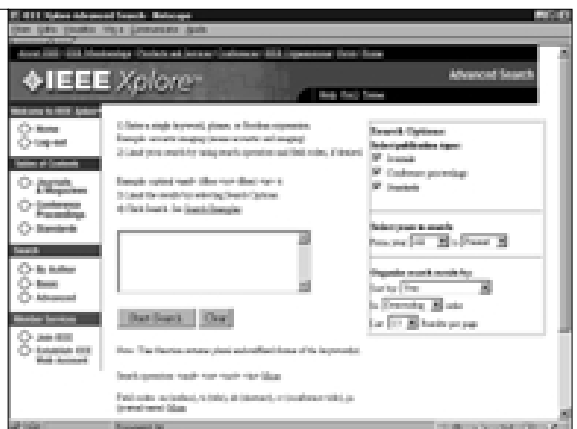
Podem ordenar els resultats per any, font, precisió.

Avançada

Entrar els termes de cerca utilitzant els operadors
booleans i els codis dels camps on es vol recuperar
la informació.

S'ha d'utilitzar una determinada sintaxi, com per exemple els parèntesis per evitar la prevalència del operadors o per agrupar termes.

Elles termes de cerca són buscats no solament tal com s'han entrat, sinó que automàticament també es busca el plural i els sufixos del terme. Com es visualitzen els resultats:

A la pantalla de resultats es visualitzen les referències bibliogràfiques, i també podem visualitzar-ne el resum o, si ho preferim, el document complet en format PDF.

Base de dades de sumaris del CBUC

Rebre a través del correu electrònic el sumari de la vostra revista preferida té, certament, molts avantatges: amb un cop d'ull podeu veure si hi ha algun article del darrer número que us interessa i, si és així, ja sabeu que la revista estarà aviat disponible a la biblioteca.

El Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC) va crear, el setembre de 1998, la base de dades de sumaris en web. Es tracta de potenciar els fons de publicacions en sèrie de les universitats mitjançant una eina pràctica.

Al principi, la majoria dels sumaris corresponien a publicacions internacionals, però, darrerament, les universitats han fet un gran esforç per incorporar-hi revistes de caràcter local i espanyoles d'interès per a la recerca.

En aquests moments, l'adreça <http://sumaris.cbuc.es> ens permet la consulta d'uns 114.000 sumaris, corresponents a unes 7300 revistes que es reben a les universitats catalanes. L'accés a aquesta consulta és totalment lliure a través d'Internet.

A més, si disposeu d'un compte de correu electrònic de domini uab.es, podeu donar d'alta el servei d'alerta, subscriure-us a les publicacions que us interessin i rebre els sumaris directament al vostre compte quan aquests s'incorporen, setmanalment, a la base de dades. En tot moment podeu saber quantes revistes us arriben demanant una llista dels títols subscrits.

Això no obstant, la base de dades no es limita a aquesta distribució de sumaris, sinó que serveix com a punt de recerca bibliogràfica. Actualment, hi consten més de dos milions d'articles i es poden realitzar cerques per títol, per autor o una combinació d'ambdues.

El rendiment de les publicacions augmenta en gran manera gràcies a la base de dades, les biblioteques optimitzen els seus fons, i els investigadors poden mantenir-se informats dels continguts de les publicacions més rellevants en la seva àrea de recerca sense preocupar-se de la localització física dels documents. Tot el sistema recolza en el catàleg col·lectiu, la qual cosa permet saber, en un moment, on es troba la publicació; en cas de no ser a les biblioteques de la UAB, podeu demanar l'article per préstec interbibliotecari.

Per tal d'agilitar aquesta petició de préstec interbibliotecari, a partir del dia 21 de maig ja es troba disponible, al costat de cada article, un botó amb la indicació «Demanar-lo» (de color verd), i des d'aquí podeu fer directament la comanda al préstec interbibliotecari de la Universitat Autònoma de Barcelona, que us mantindrà informats, en tot moment, a través del correu electrònic, de l'estat de la vostra petició.

Quan feu la comanda, el programa us emplenarà les dades de l'article directament, i només hi haureu de fer constar les vostres dades personals.

Traces

Una base de dades bibliogràfica de llengua i literatura catalanes

Traces i el Servei d'Informació Bibliogràfica

En l'àmbit de la recerca, l'accés a la bibliografia que requereix tota tasca investigadora és sovint un camí difícil, costós i a voltes detectives, sigui perquè es desconeix un seguit de material que no ha arribat a tenir prou difusió, sigui per la sensació de dispersió que provoca un fons bibliogràfic excessivament ampli i sense cap jerarquia qualitativa. Un dels problemes amb què s'enfronten tant els estudiants com els estudiosos és precisament aquest: sovint es troben amb una bibliografia massa extensa i qualitativament molt heterogènia, i es veuen incapaços tant de poder resseguir-la en la seva totalitat com de poder destriar-ne eficaçment les referències que s'ajusten més als seus interessos.

El Servei d'Informació Bibliogràfica de Llengua i Literatura Catalanes, del Departament de Filologia Catalana de la UAB, conscient d'aquesta situació, va iniciar, l'any 1987, el projecte d'elaborar una base de dades que reunís el material bibliogràfic sobre llengua i literatura catalanes seguint una metodologia i uns criteris de buidatge que garantissin uns resultats eficaços i útils per a l'usuari. També tenia present la necessitat de centralitzar la recerca bibliogràfica, una tasca que, fins al moment, era a càrrec del treball individual, subjecta a uns interessos personals i limitada a una escassa difusió. Aquest projecte s'ha concretat en Traces, una base de dades de més de 37.000 registres que, des del setembre del 2000, i gràcies a un conveni amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC), es pot consultar gratuïtament i en línia a l'adreça <http://www.traces.uab.es/tracesbd>.

Al llarg de tots aquests anys, el Servei d'Informació Bibliogràfica, dirigit pel professor Jordi Castellanos, ha subsistit gràcies a diversos ajuts (els de la UAB, els de la Direcció General de Recerca del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya i, especialment en aquests darrers anys, els de la Institució de les Lletres Catalanes), que han possibilitat, no pas sense problemes i limitacions, la seva existència. Hi ha treballat un grup nombrós

d'estudiants de segon i tercer cicle de Filologia Catalana, i ha tingut la col·laboració de diversos professors i estudiosos dels seus diferents àmbits de recerca.

Al començament, les principals tasques del Servei van ser l'establiment de l'abast del projecte (quin fons es buidava), la creació d'una primera versió d'un tesaurus de llengua i literatura (ben definit estructuralment perquè no calgués tornar a re-inventar-lo de nou, i prou flexible per permetre les ampliacions i modificacions posteriors) i el disseny d'un registre documental que preveïés totes les necessitats d'accés a la informació dels usuaris. Amb el temps, l'abast de la informació continguda i la complexitat dels registres ha anat creixent, i això ha comportat la migració contínua cap a nous programes de gestió documental: de l'inicial D BASE III es va passar al CDS/ISIS de la Unesco, cosa que va permetre una gran millora de les possibilitats de disseny dels registres i de la recuperació i impressió de la informació. Fa poc temps, el repte de fer que la base de dades fos consultable en línia va propiciar el canvi al processador de dades documentals VTLS. Això ha implicat una tasca d'adaptació contínua als nous programaris, però sempre amb l'objectiu de facilitar a l'usuari final l'accés i la recuperació de la informació.

Actualment, les tasques del Servei són l'elaboració i l'actualització del *Tesaurus de llengua i literatura catalanes*, una eina essencial per a la consulta de Traces, de la qual parlarem més endavant; el seguiment de les novetats bibliogràfiques sobre llengua i literatura catalanes (en aquest sentit, els fons de la Biblioteca d'Humanitats i de l'Hemeroteca de la UAB han estat la base del buidatge); l'actualització contínua del fons de la base de dades (que implica la revisió de registres antics i cobrir els buits bibliogràfics); i l'assessorament i l'atenció als usuaris en qüestions documentals.

El fons bibliogràfic de Traces

La llengua i la literatura catalanes en les seves diferents disciplines (llengua, lingüística, literatura i crítica literària) constitueixen l'eix central del fons documental de Traces. Tot i que cobreix només temàtica catalana, inclou també la bibliografia sobre literatura estrangera traduïda al català i la seva recepció als Països Catalans, així com els estudis teòrics en català i traduïts al català sobre llengua i literatura en general (especialment sobre teoria lingüística i literària). La base de dades s'ha elaborat a partir del buidatge de monografies, actes de col·loquis, miscel·lànies, tesis, treballs de recerca, pròlegs d'obres de creació i publicacions periòdiques (premsa diària i revistes generals i

Exemple d'un registre de la base de dades visualitzat des de la xarxa.

especialitzades). Això vol dir que inclou una tipologia molt àmplia de documents: estudis especialitzats, guies de lectura escolars, ressenyes, bibliografies, crítiques teatrals, edicions de textos, enquestes, entrevistes, taules rodones, diccionaris, antologies i informacions de caràcter general.

Una de les particularitats de Traces quant al tractament del material fitxat és que inclou el buidatge, article per article, de les parts integrants d'una miscel·lània, d'una acta d'un congrés o d'un número d'una revista. Això permet la localització independent d'estudis aplegats en un sol volum (per exemple, aquest és el cas dels 35 volums dels *Estudis de Llengua i Literatura Catalanes* de Publicacions de l'Abadia de Montserrat, de les actes de tots els congressos de la NACS i l'AILLC i de tots els articles sobre la matèria de, posem per cas, *Serra d'Or*).

Tanmateix, cal tenir en compte dos aspectes que afecten l'abast de la base de dades. D'una banda, Traces no recull les obres de creació que estan inventariades als catàlegs de les biblioteques i que no contenen informació bibliogràfica, és a dir, pròlegs o estudis introductoris. I, d'altra banda, i en relació amb les publicacions periòdiques, la data d'inici del buidatge és, en la majoria dels casos, el 1988, excepte en aquelles publicacions més rellevants de les quals s'ha fet un buidatge retrospectiu (és el cas de revistes com *Serra d'Or*, *Els Marges*, *Randa*, *Faig*, *Reduccions*, *Limits*, *Llengua & Literatura*, *Caplletra*, *Revista de Catalunya*, *Estudis Escènics*, *Quaderns Crema*, *Anuari Verdader*, etc.). La llista de publicacions fitxades (unes dues-centes) amb el seu estat de

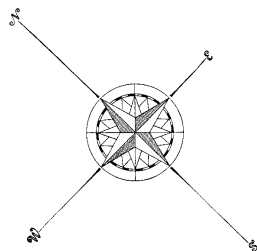
buidatge es pot consultar a la pàgina web de Traces.

L'especificitat i la potencialitat de Traces rau en la manera com es buiden les fonts documentals. L'estructura dels camps dels registres, que segueixen el format CATMARC, integren dos tipus d'informació: la descripció externa del document, és a dir la referència bibliogràfica, i la seva descripció temàtica. El primer tipus és el propi de qualsevol catàleg de biblioteca i permet accedir a la font mitjançant la cerca per autor, per títol, per localització i per ISBN. El segon tipus, la descripció temàtica, és el que possibilita l'accés al document segons el seu contingut, i permet recuperar material divers amb temàtiques afins. Els camps temàtics dels registres corresponen a quatre categories diferents: els autors o institucions que s'estudien (persones, entitats, actes culturals...), l'àmbit geogràfic que és matèria d'estudi (poblacions, comarques, regions, països...), els períodes cronològics que delimiten l'abast del document, i els descriptors que en sintetitzen el contingut.

En l'opció de cerca per matèria, doncs, tant podem buscar Josep Carner, Joan Coromines, Institut d'Estudis Catalans, Premi Víctor Català de narrativa, Elx, 1936-1939, com Novel·la catalana, Ideologia lingüística o Amor = Motiu literari. En aquest sentit, el Servei d'Informació Bibliogràfica ha invertit molts esforços a confeccionar dos diccionaris, un d'autors i un altre d'institucions i actes, que han ajudat en la majoria dels casos a unificar les diferents versions d'una mateixa autoritat.

El Tesauro de Llengua i Literatura Catalanes

Els descriptors temàtics que descriuen el contingut dels documents corresponen al Tesauro de Llengua i Literatura Catalanes, una eina documental que el Servei d'Informació Bibliogràfica ha anat construint i ampliant al llarg dels seus gairebé quinze anys de vida. El Tesauro és un vocabulari que actua de pont entre el llenguatge del document i el de l'usuari, i permet que tot el material bibliogràfic amb una temàtica comuna quedi uniformitzat en uns mateixos termes. Això evita les duplicacions en la terminologia emprada, fa possible un accés ràpid i exhaustiu a la bibliografia, i dona pistes a l'usuari sobre quin tipus d'informació pot trobar a la base de dades. En el Tesauro, cada terme queda integrat dins una estructura jeràrquica d'àrees temàtiques, una estructura que permet veure quina posició ocupa cada terme dins del sistema de correspondències establertes.

A la pàgina web de Traces es poden consultar quatre versions del Tesauro: el jeràrquic, l'alfabètic de relacions, l'alfabètic de termes i el permutat. En el tesauro jeràrquic, els termes apareixen distribuïts en els diferents camps i subcamps temàtics. En el tesauro alfabètic de relacions, els termes inclouen els lligams que mantenen entre si: el descriptor genèric o ampli al qual pertanyen (TA); els termes específics que contenen (TE); i els termes amb què mantenen una associació de relació (TR). En alguns casos hi ha una nota explicativa (NE) que informa del sentit amb què s'usa un descriptor o bé una relació de sinonímia entre altres termes que indica quin és el terme vàlid escollit d'entre els possibles sinònims (EM vol dir empreu i EP, sinònim de). El tesauro permutat és similar a l'alfabètic de termes amb la particularitat que també indexa les paraules no inicials d'aquells descriptors de més d'un mot.

La consulta del tesauro és útil perquè adequa l'enunciat de cerca de l'usuari al llenguatge propi de la base de dades. Així, per exemple, si es vol informació sobre poesia modernista, gràcies a la consulta del tesauro es podrà saber que el terme poesia modernista no existeix i que caldrà combinar poesia catalana i modernisme.

Prosa	
NE	Subdivisió geogràfica. La bibliografia sobre prosa en general es fitxa sense subdivisió. Quan s'empra un dels termes específics, cal utilitzar també prosa catalana (o subdivisió corresponent)
TA	Gèneres literaris
TE	Aforisme
	Assaig
	Autobiografia
	Biografia
	Crònica medieval
	Diàleg
	Dietari
	Discurs
	Epistolari
	Exemple
	Glossari
	Manifest
	Prosa poètica
	Prosa religiosa
	Quadre de costums
	Record
	Retrat literari
TR	Bestiari
	Faula

Exemple de l'entrada d'un terme dins el tesauro alfabètic de relacions

Les cerques a Traces

Les opcions de cerca que ofereix la base de dades són les mateixes que troba l'usuari en consultar qualsevol catàleg de les biblioteques fet amb el programa VTLS. En la cerca bàsica es disposa de quatre opcions: 1) la cerca per autor localitza les col·laboracions d'un autor (tant personal com institucional) o dels responsables d'un text (prologuistes, editors, traductors, etc.); 2) la cerca per títol troba la referència concreta d'un registre quan se'n sap el títol (que s'ha d'escriure prescindint dels articles inicials); 3) la cerca per matèria inclou tots aquells elements (autors, entitats, actes, localitats, períodes cronològics o descriptors temàtics) que són objecte d'estudi o referència; i 4) la cerca per paraula clau busca un mot en tots els camps indexats d'un registre. En els casos en què es vol una cerca combinada, cal activar la cerca avançada, dins la qual hi ha la possibilitat de fer una intersecció de termes. Els tipus de cerca són els mateixos que els de la cerca bàsica (autor, títol, matèria i paraula clau general), amb la diferència que funciona per paraula clau, és a dir, que troba un mot dins el camp que es triï, sigui quina sigui la seva posició.

Conclusió

Gràcies a l'abast del fons documental de la base de dades i a la metodologia i els criteris de buidatge que hem esbossat, Traces suposa avui dia un punt de referència clau per a qualsevol aproximació a l'estudi de la llengua i la literatura catalanes. En el camp dels estudis que s'han englobat amb el nom d'humanitats és, en definitiva, una de les poques eines de consulta que adapta les noves tecnologies al servei de les disciplines filològiques i que s'adreça tant a l'investigador i al docent com al públic no especialitzat. I tot i que és evident que la base de dades té buits importants fruit del finançament insuficient de què disposa, el repte del futur és, gràcies a l'ús creixent que en puguin fer els usuaris, aconseguir els recursos que permetin l'exhaustivitat real del seu fons i el seguiment dia a dia de les novetats bibliogràfiques sobre llengua i literatura.

Magda Alemany
Cristina Riera

Servei d'Informació Bibliogràfica de Llengua i Literatura Catalanes
Departament Filologia Catalana

Informació ambiental a Catalunya

L'obtenció de dades mediambientals és una de les tasques bàsiques del Departament de Medi Ambient, on una àmplia xarxa de sensors, programes de mostreig, etc. nodreixen constantment les seves múltiples bases de dades. Aquesta informació en brut constitueix la matèria primera d'estudis, projectes i polítiques d'intervenció sobre el medi, d'interès tant per a professionals com per a institucions.

La informació, si bé ja era a l'abast del públic en general al Centre de Documentació, era de difícil difusió atesa l'heterogeneïtat de les fonts i de les dades. Amb l'objectiu de fer pública i extensiva la informació, el Departament ha fet un salt endavant posant en funcionament un generós sistema de difusió d'informació mediambiental aprofitant la capacitat de la xarxa Internet. Són una part important les bases de dades de Patrimoni Natural i sobretot el SIG.

Bases de dades de patrimoni natural¹

Al Sistema d'Informació de Patrimoni Natural² s'hi pot trobar diverses bases de dades, algunes de molt embrionàries i d'altres ja consolidades. Del conjunt, en destaquen especialment dues: el *Banc de dades de biodiversitat* i la *Base de dades Protinat*.

El *Banc de dades de biodiversitat*³ és un inventari de les espècies que conformen la biodiversitat de Catalunya i la seva distribució territorial, elaborat a partir del corpus de referències

bibliogràfiques on apareixen citades. L'inventari inclou tàxons i dades biològiques i ecològiques. Es tracta d'un projecte estructurat en diversos mòduls, dels quals el més avançat és el de flora i vegetació, mentre que els que corresponen als grups biològics dels fongs, artròpods i vertebrats estan en curs de realització.

La *Base de dades Protinat* neix com a eina per afrontar la complexitat normativa que pesa sobre el medi natural. La convergència de diverses competències administratives sobre el medi exigeix un instrument que faciliti el seguiment i la consulta de les normatives i disposicions legals que comporten algun grau de protecció de les espècies i els espais naturals de Catalunya. Concretament, està constituïda per quatre inventaris (espècies, espais, hàbitats i instruments) i diverses bases cartogràfiques. Consultant-la, podem respondre a qüestions coma ara: quines normatives protegeixen una espècie determinada, quines espècies o quins hàbitats protegeix una normativa, quins instruments proporciona la legislació vigent per protegir el patrimoni natural mitjançant la gestió i l'ordenació d'algun dels seus elements: aigües, vegetació, fauna, relleu, etc.

Com a complement d'aquesta informació, es poden consultar les normatives i disposicions sobre medi ambient dels parlaments català, espanyol i europeu. Les trobareu recollides a la *Base de dades de legislació ambiental*⁴

El SIG: sistema d'informació geogràfica⁵

Sens dubte, aquest és el projecte més ambiciós de tot el sistema. El SIG, del Departament de Medi Ambient, posa a l'abast de tothom l'embalum d'informació recollida pel Departament. Per fer-ho, s'ha apostat per utilitzar tecnologia SIG (sistema d'informació geogràfica), elaborada íntegrament a Catalunya pel CREAF (Centre de Recerca Ecològica i d'Aplicacions Forestals) de la UAB.

La tecnologia SIG constitueix una eina informàtica capaç d'integrar i associar tota mena d'informació geogràfica, per heterogeneïtat que sigui. D'aquesta forma, tant podem consultar un mapa com associar-hi informació procedent de fonts diverses (fulls de càlcul, bases de dades alfanumèriques, gràfics, fotografies, etcètera).

Els elements que componen aquest servei són el programa lector de mapes anomenat MiraMon, les mateixes bases de dades alfanumèriques amb dades mediambientals, i un conjunt de mapes de referència subministrats per l'Institut Cartogràfic de Catalunya.

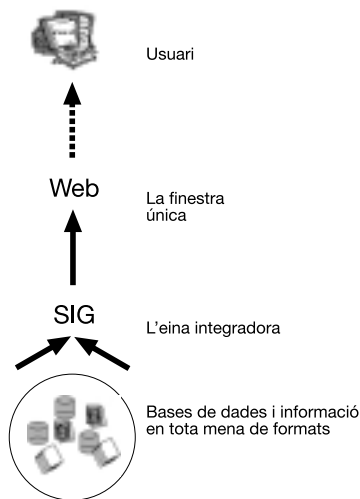
1. Totes les bases mencionades en aquest apartat les ofereix també la Biblioteca Digital de Catalunya: <http://www.cbuc.es/5digital/5mcdigital.htm>

2. <http://www.gencat.es/mediamb/pn.htm>

3. <http://biodiver.bio.ub.es/biocat/homepage.html>

4. Tot i que aquesta no forma part de Patrimoni Natural, cal tenir-la present; la trobareu a: http://www.gencat.es/mediamb/lleis/cilei_i.htm

5. Incomprendiblement, el SIG no forma part de l'oferta de bases de dades de la Biblioteca Digital de Catalunya.

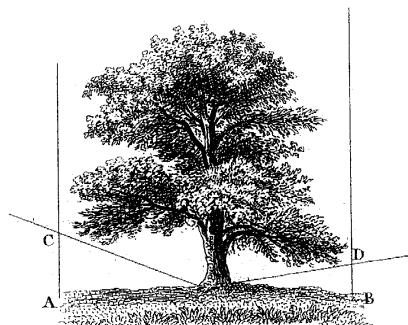
Utilitzant el programa SIG MiraMon, podem visualitzar mapes i alhora accedir a la informació del SIG (fig. 1). El programa MiraMon es pot obtenir en una versió reduïda que se subministra de franc i fa les funcions bàsiques pròpies d'un visualitzador de mapes: zoom, personalitzar els colors, interrogar els elements gràfics del mapa per mostrar la informació associada i fer impressions professionals; a més, té l'avantatge afegit de ser compatible amb les aplicacions ofimàtiques de l'entorn Windows.

Si MiraMon és l'embolcall que ens permet de presentar la informació a mida, un univers de dades ambientals, climàtiques, de cultius, geològiques i volcàniques organitzades en diverses bases de dades constitueix el contingut del SIG. Tenint present el volum d'informació que es gestiona, cal agrair especialment el disseny entenedor i transparent de tot el conjunt. Hi ajuda molt la informació addicional de cada base en forma de fitxes tècniques sobre origen, actualitzacions i detalls de les dades recollides. De moment, hi ha disponibles setze bases amb informació ambiental i onze mapes de cartografia de referència, oferta que s'anirà ampliant amb la integració progressiva d'altres bases de dades.

El lector de mapes és senzill d'utilitzar i funciona sota el principi d'anar superposant mapes o capes. Capa sobre capa, podem obtenir i associar la informació a la cartografia de referència seleccionada. A tot això, cal afegir-hi la possibilitat gens menyspreable de treballar localment, des del propi ordinador, sense estar permanentment connectat a Internet, com també la facilitat de treballar amb un innovador sistema de compressió i d'autenticació de fitxers.

De segur que el SIG del Departament de Medi Ambient es consolidarà com una peça clau del sistema d'informació ambiental i geogràfica de Catalunya, tant per quantitat com per qualitat. Per accedir-hi, només cal adreçar-se a la web del Departament⁶.

Tomàs Fabregat Anglès

Novetats a UABpubD

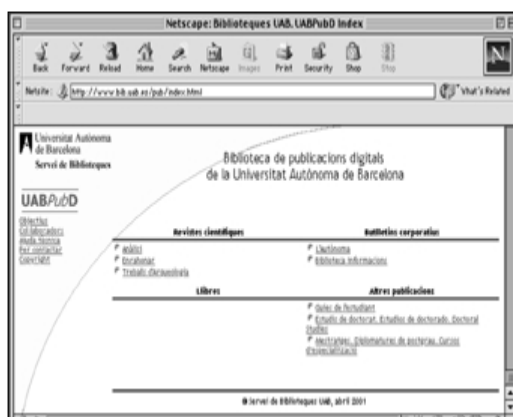
<http://www.bib.uab.es/pub/>

El fons de la Biblioteca de Publicacions Digitals de la UAB s'ha incrementat en els darrers mesos gràcies a la participació de dos departaments de la Universitat que volen obtenir el màxim de difusió per a les seves publicacions.

Treballs d'Arqueologia és la publicació del Grup d'Arqueologia i Ensenyament, vinculat al Departament d'Antropologia Social i de Prehistòria. A partir del número 6, corresponent al desembre del 2000, es publica paral·lelament en paper i a Internet. Es tracta d'una publicació en sèrie on apareixen actes de congressos i volums monogràfics. La *Guia de recursos didàctics d'arqueologia a Catalunya* n'és el més recent.

Enrahonar. Quaderns de Filosofia és la revista del Departament de Filosofia. Fundada l'any 1981, el seu objectiu és servir de mitjà de difusió d'idees i d'investigacions originals en el camp de la filosofia i altres ciències humanes. A partir del número 27, corresponent a l'any 1997, es troba disponible a Internet.

Núria Gallart

6. <http://www.gencat.es/mediamb/sig/sig.htm>

Primer aniversari de JSTOR a la UAB

<http://www.jstor.org/>

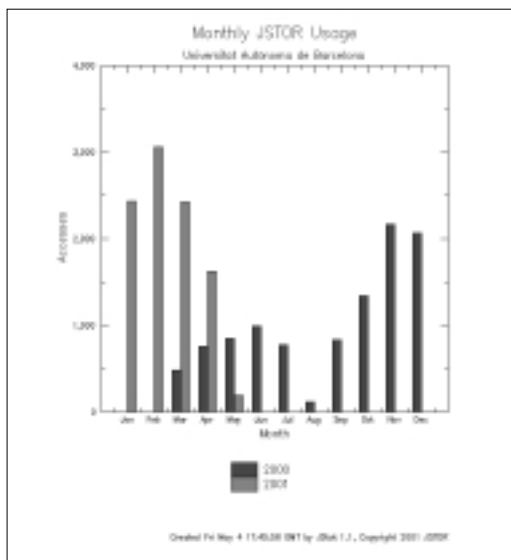
Dins els treballs duts a terme pel projecte Decomate II durant l'any 2000, l'accés a continguts digitals distribuïts arreu del món a partir d'una sola interfície es va comprovar, entre altres maneres¹, amb la incorporació de la col·lecció retrospectiva de revistes digitalitzades anomenada JSTOR (Journal Storage).

El març del 2000, després d'una llarga negociació i d'obtenir unes condicions econòmiques especials per als membres del projecte Decomate II², la UAB disposava d'accés als 117 títols que componen la col·lecció bàsica d'Arts i Ciències I de JSTOR. Els àmbits temàtics principals d'aquesta selecció són: ciències econòmiques, ecologia, literatura i llengua angleses, història dels Estats Units d'Amèrica, antropologia, demografia, estadística, matemàtiques i filosofia.

JSTOR és una organització sense ànim de lucre, creada l'any 1995 com a projecte de la Universitat de Michigan, amb el suport econòmic de la Fundació Andrew W. Mellon. Persegueix l'objectiu de posar a l'abast de la comunitat universitària mundial col·leccions completes de revistes en format digital facilitant-ne l'accés a través del buidatge de tots els articles i de la cerca en text complet, al mateix temps que convertint-se en un arxiu permanent de la imatge original de la publicació.

L'èmfasi de JSTOR recau en els fons antics en contraposició a la política generalitzada d'editorials i d'agregadors comercials, que ofereixen els últims anys publicats directament en format digital. JSTOR ha arribat a acords amb les editorials propietàries dels drets de reproducció de les publicacions seleccionades per tal de digitalitzar-les mantenint un marge de tres a cinc anys d'endarreriment.

L'accés de la UAB a JSTOR es realitza a través de dues vies. La primera és directament a partir de les adreces electròniques de les revistes incloses en la llista de revistes digitals disponibles

per als membres de la UAB³. La segona és a partir de la cerca a través de l'aplicació en proves de Decomate II⁴. En aquest cas, la cerca bibliogràfica es fa en els registres gestionats per la Universitat de Tilburg, a Holanda, i els articles es recuperen en el seu servidor original dels Estats Units.

Els resultats obtinguts són clarament encoratjadors. En tretze mesos, des de l'abril del 2000 fins a l'abril del 2001, s'han realitzat 20.181 accions en la base de dades amb el seu origen a la xarxa de la UAB, les quals han permès d'enregistrar o d'imprimir 3956 articles en text complet. Per matèries, destaca fortament l'ús de les revistes d'economia (30,5 %), seguit de les de matemàtiques (18,1 %). Antropologia (9,6 %), demografia (7,9 %) i estadística i ecologia (7,1 %) reben, així mateix, una consulta significativa. La progressió en l'ús, tal com queda reflectida en el gràfic adjunt, avança a un ritme accelerat a mesura que es difon l'accessibilitat d'aquest fons.

Segons dades proporcionades per JSTOR en el seu butlletí de novembre del 2000, el nombre d'articles de tot tipus disponibles era d'1.025.570, i el nombre d'institucions subscriptores, de 869, a tot el món, les quals van recuperar 2.529.341 articles. La col·lecció de JSTOR s'amplia contínuament, i per a l'any 2001 s'oferirà una secció addicional de revistes d'ecologia i botànica, més l'inici d'una secció de ciència en general amb títols com *Science* 1880-, *PNAS* 1915- i les *Philosophical Transactions* de la Royal Society of London 1665-. La UAB no disposa d'accés a aquests títols.

Les condicions econòmiques especials s'han mantingut per a l'any 2001. Amb vista a l'any 2002, caldrà trobar finançament específic per pagar la quota d'arxiu, a més de la subscripció anual. En cas contrari, la UAB deixarà de tenir accés a aquesta preciosa biblioteca remota de revistes científiques digitals i als beneficis que això representa per a la recerca a la universitat.

Núria Gallart

1. També es van fer proves amb la base de dades International Bibliography of the Social Sciences, sobre l'aplicació ERL i amb la base de dades ERIC, sobre l'aplicació Ovid, aquesta última gestionada pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya.

2. <http://www.bib.uab.es/decomat2>

3. <http://www.bib.uab.es/project/remjournl.htm>

4. <http://decomat2.uab.es/>

5. Jstor News, 4 (3), Nov. 2000.

De biblioteccis

SciFinder Scholar 2000

SciFinder Scholar 2000 és un producte client servidor creat per Chemical Abstracts Service (CAS), que permet recuperar informació científica i tècnica a l'usuari final.

SciFinder Scholar integra diferents bases de dades en una única interfície de cerca, amb la qual cosa s'aconsegueix un ampli ventall d'informació que cobreix exhaustivament les fonts d'informació en química, enginyeria química, bioquímica i ciències de materials, i també inclou informació de moltes altres àrees de coneixement, com ara biomedicina, farmacologia, toxicologia, biologia molecular, microbiologia, genètica, geologia, física, medi ambient, alimentació i agricultura.

Bases de dades integrades a SciFinder Scholar 2000

Les bases de dades següents es consulten de forma integrada a SciFinder Scholar 2000:

Nom de la base de dades	Productor cronològic	Cobertura	Actualització	Dades que conté
CAPLUS	CAS	1947-	Diària	Referències i resums de la literatura mundial recollida d'unes nou mil fonts: revistes científiques, patents de vint-i-nou països i de dues organitzacions internacionals, informes tècnics, actes de congressos, tesis, revisions i resums de reunions.
CASREACT	CAS	1985-	Setmanal	Reaccions de productes orgànics.
REGISTRY	CAS	1956-	Diària	Productes químics amb l'estructura, el nom químic, la fórmula i el CAS Registry Number.
Medline *	NLM	1958-	Setmanal	Referències i resums de totes les àrees de la medicina.

* Si es vol, es pot excloure la consulta a Medline.

A més a més, també es pot visualitzar informació de les bases de dades següents:

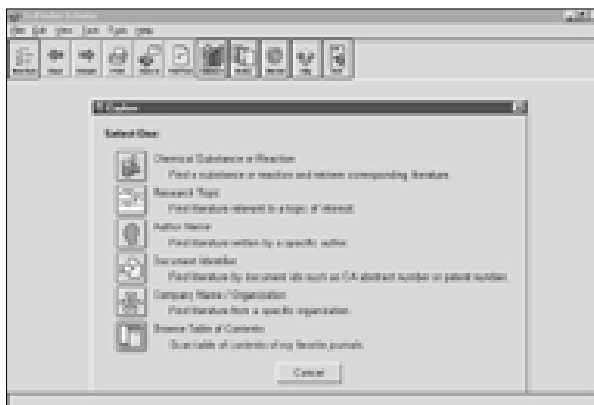
Nom de la base de dades	Productor	Dades que conté
CHEMCATS	CAS	Catàlegs de subministradors de productes químics, amb els preus si són disponibles
CHEMLIST	CAS	Directoris de regulació de productes químics: EPA TSCA, EINECS, OSHA, etc.

Des d'on es pot consultar

Des del mes d'abril es pot accedir a aquesta valuosa eina a les biblioteques de Ciències i d'Enginyeries, Medicina i Veterinària. També han sol·licitat l'accés des d'ordinadors dels departaments de:

- Biologia Animal, Biologia Vegetal i Ecologia • Biologia Cel·lular, Fisiologia i Immunologia • Bioquímica i Biologia Molecular • Enginyeria Química • Enginyeria Electrònica
- Farmacologia, Terapèutica i Toxicologia • Física • Geologia • Genètica i Microbiologia • Medicina • Psicobiologia i Metodologia de la Salut • Química

L'accés és per a tres usuaris simultanis. Quan un quart usuari prova de connectar-se, surt un missatge que l'informa que ja hi ha tres usuaris i li indica que ho provi més tard.

La consulta a SciFinder Scholar 2000

Per a qualsevol de les opcions que es mostren:

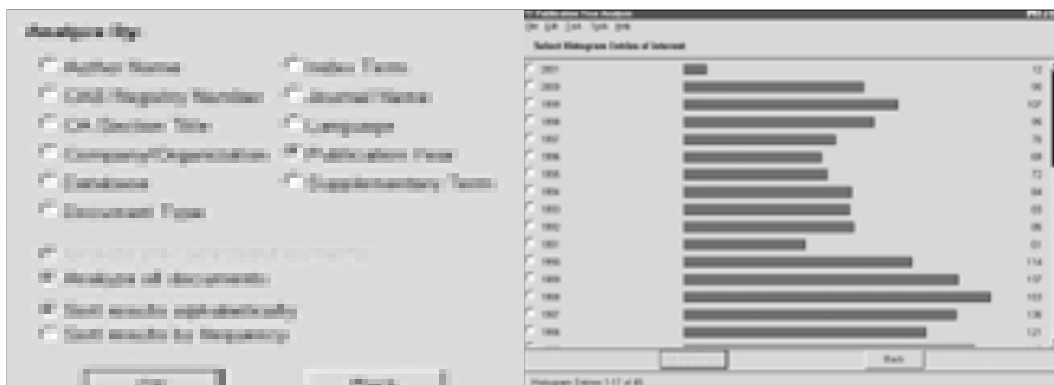
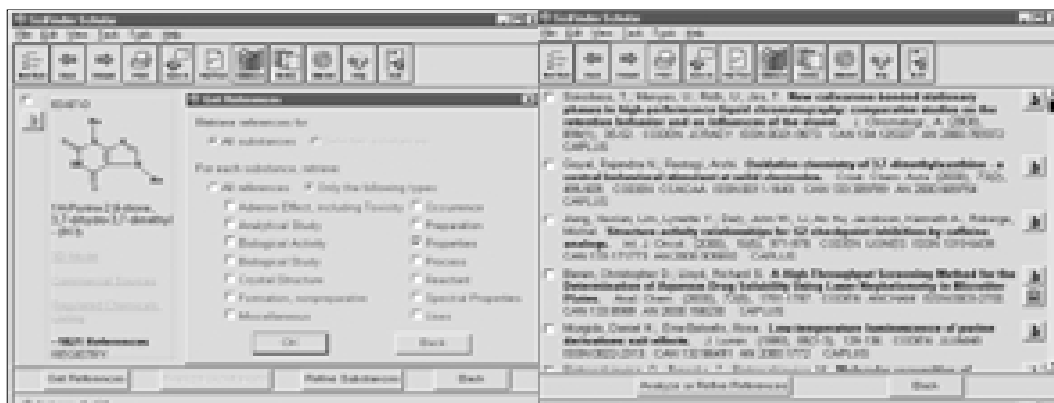
Per exemple, podem buscar productes o reaccions que tinguin una determinada característica en la seva estructura, i informació sobre el tema que ens interessi, utilitzant el llenguatge natural en anglès que han publicat els investigadors d'un organisme o un autor en concret. També hi ha un apartat amb els sumaris d'uns 1600 títols de revistes científiques.

Hi obtenim referències bibliogràfiques i resums, informació de productes químics (estructura, nom fórmula, si és comercial qui el ven, si hi ha legislació europea o americana), enllaços a les citacions del document si també són a SciFinder, i enllaços al document electrònic si aquest existeix (per visualitzar-lo cal, però, que la institució tingui subscripció). També es pot analitzar la informació per diferents criteris i exportar les dades a altres aplicacions.

A <http://www.cas.org/SCIFINDER/SCHOLAR/index.html> hi trobareu informació detallada sobre el producte.

Podeu demanar-ne més informació a la Biblioteca de Ciències-Teledocumentació, al telèfon 93 581 16 35.

Isabel Filella

La Biblioteca Josep Laporte

Introducció

La Casa de Convalescència de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau és un edifici modernista, obra de l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, que es va construir a començaments del segle passat amb la finalitat d'acollir els malalts convalescents i sense família. L'edifici està ubicat dintre del recinte de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau de Barcelona, inaugurat l'any 1930, i que constitueix el conjunt civil més gran i rellevant del modernisme català. La primera pedra del conjunt hospitalari es va col·locar l'any 1902, i l'any 1997 va ser declarat Patrimoni de la Humanitat per la Unesco. L'edifici Casa de Convalescència va ser rehabilitat pels arquitectes Tusquets & Díaz per tal d'albergar, des del novembre de 1999, un projecte liderat per la UAB de cooperació entre les universitats, els centres sanitaris, l'Administració, les societats científiques, els col·legis professionals i les empreses del sector de la salut, que consisteix en la creació d'un centre universitari de ciències de la salut i de la vida. Aquest centre està dirigit per dues fundacions, la Fundació Robert, que es va crear com a centre de formació avançada, i la Fundació Biblioteca Josep Laporte, com a biblioteca i centre de gestió del coneixement.

La Fundació Biblioteca Josep Laporte

La Fundació Biblioteca Josep Laporte, segons explica Carles Solà, rector de la UAB, a l'editorial del butlletí electrònic de la Fundació, núm. 0 (<http://www.FBjoseplaporte.org/-cat/frames.html>): «És un projecte promogut per la Universitat Autònoma de Barcelona que inclou en el seu patronat altres institucions: la Universitat de Barcelona, l'Institut Català de la Salut, el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona, l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària, la Fundació Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, els Hospitals Vall d'Hebron, l'Hospital Universitari Germans Trias i Pujol, l'Institut Universitari Fundació Parc Taulí, la Fundació Puigvert, l'Institut Universitari Dexeus, la Fundació Guttmann i el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. Aquesta composició, que encara és oberta a altres institucions, permet identificar els principals trets de la Fundació. Entre ells destaquen el seu caire multiinstitucional, integrant els mons de la universitat, dels proveïdors d'atenció sanitària, dels col·legis professionals i de les societats científiques, i integrant diferents sectors, disciplines i funcions».

D'altra banda, a la pàgina web institucional (<http://www.FBjoseplaporte.org/>) s'hi explica: «És un centre amb serveis presencials i a distància de documentació i disseminació del coneixement, que aprofita els avantatges de les tecnologies de la informació i la comunicació. Es tracta d'un projecte de gestió del coneixement que inclou una biblioteca presencial, una biblioteca digital i centres de gestió del coneixement en ciències de la salut i de la vida, com també activitats acadèmiques, de recerca i de desenvolupament». La seva missió, segons el Dr. Albert J. Jovell, director general de la Fundació, «és promoure la transferència i disseminació de la informació i el coneixement de manera personalitzada des de la biblioteca fins al lloc on és requerida per l'usuari.

Aquesta missió té tres dimensions:

1. Proporcionar i oferir la informació i la formació necessàries per promoure en els professionals de la salut i en els usuaris un procés de presa de decisions racional i de qualitat basat en el coneixement.
2. Promoure la creació, captura, selecció, síntesi, integració, transferència i disseminació del coneixement en ciències de la salut i de la vida.
3. Respondre i atendre les necessitats actuals i futures d'informació i coneixement dels professionals de la sanitat, dels docents, dels estudiants i dels consumidors mitjançant estratègies de documentació específiques que incorporen les noves tecnologies de la informació i la comunicació».

La Fundació Biblioteca Josep Laporte neix amb l'objectiu de posar en marxa la primera i més important biblioteca digital i centre de gestió del coneixement de ciències de la salut i de la vida, amb la incorporació de les tecnologies de la informació i les comunicacions més modernes, per crear, així, un projecte multiinstitucional comú.

El seu àmbit de treball s'estructura en cinc àrees:

1. Biblioteca digital, amb tres àrees funcionals: biblioteca digital estàndard (BDE), amb una oferta de serveis bàsics que inclou, en una interfície comuna i interconnectada, bases de dades bibliogràfiques genèriques (Medline, HealthStar) i específiques (AIDSline, Bioethicsline, Cancerlit), com també una col·lecció de seixanta-cinc revistes a text complet i productes de síntesi de l'evidència científica (*Cochrane Collaboration*, *ACP Journal*, *Clinical Evidence*). Productes de valor afegit (PVA). Biblioteca a Mida (BaM), temàtica i individualitzada.

2. Centres de gestió del coneixement amb l'objectiu de personalitzar la informació i el coneixement de qualitat aprofitant els avantatges associats a la interactivitat i a la gestió individualitzada que permeten les noves tecnologies de la informació.
3. Formació bimodal –presencial i no presencial– digital i interactiva en les àrees de documentació; recerca, avaluació i gestió de serveis sanitaris; ètica i gestió del coneixement.
4. Recerca i consultoria orientades a la selecció i avaluació de la informació segons criteris de qualitat.
5. La biblioteca presencial, de la qual fem a continuació una anàlisi més detallada, es crea amb l'objectiu de dur a terme una cooperació multiinstitucional per tal de potenciar i millorar l'aprofitament dels recursos existents i d'incorporar les innovacions tecnològiques més avançades als serveis de la biblioteca anomenada presencial. Té també com a objectiu la formació dels usuaris en la utilització i l'aprofitament dels recursos electrònics.

La biblioteca presencial Josep Laporte

Al soterrani de la Casa de Convalescència se situa, des del dia 2 de maig de 2000, la biblioteca, que va néixer de la fusió de tres biblioteques de tres institucions diferents: l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears (<http://www.acmcb.es/>), l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau (<http://www.santpau.es/santpau/default.htm>) i la Unitat Docent de Sant Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona (<http://www.bib.uab.es/>).

La biblioteca s'estructura en cinc àrees:

1. Àrea de monografies i documents no-llibre

El fons de llibres de la BJL ha quedat integrat al catàleg de la Universitat Autònoma de Barcelona (VTLS). Està format per uns cinc mil volums d'edició compresa entre els anys 1990 i l'actualitat. Col·locats per matèries segons la classificació decimal universal (CDU), el fons constitueix un conjunt d'obres de referència, manuals de consulta, atles i llibres de text per als estudiants de medicina. Part de la col·lecció, la procedent de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau, s'havia confeccionat seguint les directrius de la Brandon List, recomanacions dels llibres imprescindibles i bàsics per a les petites i mitjanes biblioteques mèdiques d'hospital. I, per acabar, el material bibliogràfic de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques que responia a les necessitats de les diferents

especialitats mèdiques i associacions vinculades a l'Acadèmia.

2. Àrea de publicacions periòdiques

Les limitacions d'espai de la mateixa biblioteca van condicionar el trasllat del fons de revistes. Tant la biblioteca de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau com, sobretot, la de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques disposaven d'un fons històric important que no es podia ubicar dins el nou recinte. La prospecció del creixement a deu anys vista només permetia el trasllat de material dels anys vuitanta fins a l'actualitat, i es va haver de deixar per a una segona fase el trasllat del material més antic, que es troba en dipòsits externs.

La col·lecció en paper de revistes biomèdiques actual de la BJL, la formen un total de 609 títols, dels quals 287 corresponen a revistes vives i 322 són col·leccions mortes. En versió digital, s'hi han d'afegir els 66 títols de l'OVID Journals, que en format HTML i PDF són accessibles per als membres de les institucions que formen el Patronat de la Fundació Josep Laporte.

El catàleg dels títols i anys d'aquest fons de publicacions periòdiques és consultable a través de la pàgina web de la Fundació Biblioteca Josep Laporte a l'apartat de biblioteca presencial (<http://www.FBjoseplaporte.org/cat/frames.html>). Es troba també integrat al catàleg de biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona. Les mateixes dades s'han facilitat i consten en el C17 (Catàleg de Publicacions Periòdiques en Biblioteques de Ciencias de la Salud Españolas).

3. Àrea d'investigadors

És un espai de la biblioteca amb taules i cabines reservades per a professors, metges, investigadors i alumnes de tercer cicle i de l'últim curs dels estudis de Medicina, amb capacitat per a setanta-sis usuaris. La sala està equipada amb ordinadors per a la consulta de catàlegs i documentació electrònica.

4. Àrea de consulta general

Aquest espai ofereix la infraestructura necessària per localitzar, accedir i consultar els fons documentals, la majoria dels quals estan disponibles en lliure accés. Aquesta sala està reservada als alumnes i altres usuaris de ple dret que vulguin consultar el fons documental de la biblioteca. Té una capacitat de setanta-sis seients i està equipada amb ordinadors per a la consulta de catàlegs i documentació electrònica.

5. Àrea de catàlegs

Disposa de punts de consulta de catàlegs informatitzats que permeten la identificació i localització de documents.

Els serveis

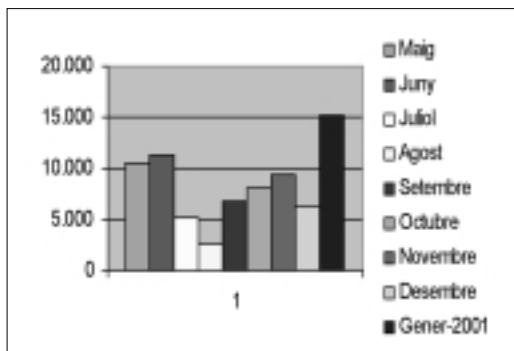
1. Servei de referència i atenció a l'usuari

L'horari de la Biblioteca és de dilluns a divendres, de 9 a 20 h. El préstec i el Servei de Referència funcionen ininterrompudament dins la mateixa franja horària.

Els usuaris de ple dret de la biblioteca presencial són els membres de les institucions que formen part del Patronat: Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau i Universitat Autònoma de Barcelona. Tot i que, a la pràctica, també s'atenen les consultes dels metges col·legiats al Col·legi de Metges de Barcelona, professors d'altres universitats o bé pacients i estudiants que estan interessats a realitzar consultes puntuals. El perfil de l'usuari presenta les tipologies següents:

- Estudiants de Medicina
- Estudiants d'Infermeria
- Estudiants membres de l'AECS (Associació d'Estudiants de Ciències de la Salut de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques)
- Professors de la Facultat de Medicina
- Personal de l'hospital: gestors sanitaris, metges adjunts, residents, biòlegs, tècnics de laboratori, de radiologia, personal d'infermeria, administratius
- Merges de les diferents especialitats i associacions mèdiques de Catalunya
- Professors universitaris del camp de la biomedicina i ciències de la salut
- Pacients

Les consultes són diverses i variades. Cadascuna revesteix un grau de més o menys complexitat, és a dir, es pot adreçar l'usuari a la simple localització d'una publicació dins la biblioteca, ajudar-lo a realitzar correctament una cerca bibliogràfica amb una base de dades, o bé canalitzar la seva consulta cap a altres fonts externes a la biblioteca. La mitjana diària d'usuaris ha estat de 430 persones.

Moviment d'usuaris maig 2000-gener 2001

2. Servei de préstec

L'horari del servei de préstec és el mateix que l'horari de la biblioteca: de 9 a 20 h ininterrompudament. També es poden fer reserves i renovacions de llibres per telèfon. Els usuaris que utilitzen més aquest servei són els estudiants de Medicina i d'Infermeria de la UAB.

3. Servei de préstec interbibliotecari

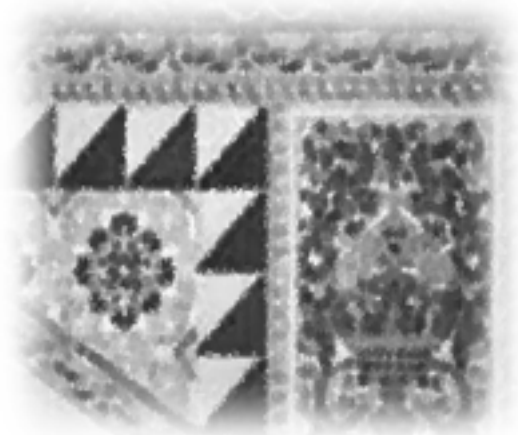
Hi ha establert un servei de correu intern de la UAB que permet enviar i rebre els llibres en préstec a qualsevol biblioteca del campus en un termini de dos o tres dies, i també a les diferents biblioteques de les unitats docents de l'Hospital de la Vall d'Hebron, de l'Hospital del Mar i de l'Hospital Germans Trias i Pujol.

4. Servei d'obtenció de documents (SOD)

Aquest servei facilita a l'usuari el text complet de qualsevol document original, siguin articles de revistes, llibres en préstec, informes oficials, patents o tesis doctorals, i el trameta per correu electrònic, fax o correu postal. Poden utilitzar aquest servei tots els membres de les diferents institucions que formen part del Patronat de la Fundació Biblioteca Josep Laporte amb unes tarifes especials, diferents de les de la resta d'usuaris de la comunitat científica, que tant particularment com institucionalment també poden gaudir d'aquest servei.

Aquest servei ofereix diverses vies d'informació:

- A través de la Biblioteca Digital, el sistema OVID permet cursar la petició en el mateix moment de fer la consulta bibliogràfica a les mateixes bases de dades activant l'opció ORDER, i automàticament es genera una comanda per correu electrònic que arriba directament al servei d'obtenció de documents.
- Utilitzant l'opció de DOCLINE (National Library of Medicine) i en el mateix moment de fer la cerca de

PUBMED, és necessari registrar-se a l'apartat LOANSOME DOC ORDERING. La Biblioteca Josep Laporte forma part de la xarxa de biblioteques associades a la National Library of Medicine i el mateix sistema ja redirigeix les comandes dels usuaris cap al servei d'obtenció de documents de les biblioteques locals.

- Cursant directament la comanda al Servei d'Obtenció de Documents: sod.biblioteca@fbjoseplaporte.org

5. Servei de formació a l'usuari

La Biblioteca ha establert unes sessions setmanals, d'una durada d'una hora i mitja aproximadament, per explicar el funcionament de la biblioteca digital amb especial atenció a la cerca bibliogràfica a MEDLINE.

S'atenen totes les consultes de qualsevol usuari que necessiti una orientació en el moment de fer la cerca bibliogràfica, des dels diferents ordinadors de la biblioteca connectats a la xarxa, explicant el funcionament de la biblioteca digital.

Es dona formació als metges residents de l'Hospital de la Santa Creu i de Sant Pau col·laborant amb els cursos que s'imparteixen als nous residents.

També es fan sessions per explicar el funcionament de PubMed i les de diferents bases de dades de la National Library of Medicine

6. Servei de reprografia

Hi ha a disposició dels usuaris dues fotocopiadores que funcionen amb monedes i amb targeta respectivament, perquè puguin reproduir determinats documents dels seus fons amb finalitats docents, discents i de recerca, amb les restriccions que disposa la legislació vigent. La biblioteca també fa fotocòpies per encàrrec aplicant les tarifes corresponents.

Personal

El personal de la biblioteca presencial, que prové de les diferents biblioteques fusionades, és el següent:

- Una bibliotecària que realitza les tasques de coordinació i és responsable del funcionament de la biblioteca.
- Una bibliotecària responsable del servei d'obtenció de documents.
- Una bibliotecària responsable de les cerques bibliogràfiques que s'encarreguen al Centre de Documentació i de les sessions de formació de l'usuari que la biblioteca organitza periòdicament.
- Un auxiliar de biblioteca.
- Un conserge.

Principals reptes de futur

- Impulsar i promoure el canvi i l'equilibri necessaris per a una bona i adequada transició de la cultura del paper a la cultura digital, conservant de forma racional les fonts documentals i facilitant-ne l'ús, la consulta i la difusió a través de les noves tecnologies.
- Optimitzar el fons bibliogràfic amb col·leccions de llibres i revistes actualitzades que s'ajustin als interessos reals dels diferents tipus d'usuaris que conflueixen en aquesta plataforma multiinstitucional.
- Oferir uns serveis personalitzats, diversificats i eficients al conjunt dels membres de les diferents institucions que, amb realitats i necessitats molt específiques i diferenciades, sol·liciten informació a la biblioteca.

Àurea Martínez de Lugo
Teresa Mas

La Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar

El dia 2 d'abril es van inaugurar les noves instal·lacions de la Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar (Unitat Docent de l'Institut Municipal d'Assistència Sanitària. Facultat de Medicina. Universitat Autònoma de Barcelona).

Amb les obres de remodelació i d'ampliació s'ha aconseguit una gran millora de les condicions ambientals i un significatiu increment dels serveis.

La Biblioteca ha augmentat la seva superfície de 200 a 316 metres quadrats, la qual cosa equival a un increment del 58 %; això ha permès un creixement de 54 a 90 llocs d'estudi, és a dir, un augment del 62 %.

La Biblioteca, a més d'oferir un confortable espai per estudiar i treballar, vol donar nous i millors serveis, com també informar i formar els usuaris sobre recursos electrònics i digitals al seu abast. Per tot això, s'ofereix als usuaris punts de consulta de documents en aquests suports, i també accés a recursos externs a través d'Internet: catàlegs d'altres biblioteques, bases de dades, llibres i revistes electrònics, webs d'institucions, robots de cerca de recursos biomèdics, etc.

Fons i equipament

Prop de tres mil monografies, que inclouen la bibliografia recomanada i obres especialitzades i de referència

208 publicacions periòdiques en curs de recepció
10 ordinadors de consulta del catàleg i bases de dades
1 vídeo
1 lector de microfites
1 fotocopiadora

Espais

Sala de lectura
Secció de llibres d'accés lliure
Secció de revistes
Àrea de Biblioteca electrònica
Àrea de treball intern
Videoteca

Tres cabines insonoritzades per a treball en grup (de quatre a sis persones), equipades amb tres PC, dos dels quals disposen de pantalles de consulta de gràfics d'alta resolució.

Serveis

Informació
Préstec de llibres
Préstec interbibliotecari
Consulta de documents a sala
Consulta als catàlegs informatitzats
Biblioteca electrònica
Sessions de formació en biblioteca digital
Fotocòpies per encàrrec

Núria Crumols
Ascensió Zubiri

BIBLIOTECA UNIVERSITÀRIA DE L'HOSPITAL DEL MAR

Unitat Docent de l'Institut Municipal
d'Assistència Sanitària

Facultat de Medicina
Universitat Autònoma de Barcelona

Passeig Marítim, 25-29
08003 BARCELONA

Tel.: 93 248 30 51
Fax: 93 248 32 61

A/e: bib.mar@uab.es
<http://bib.uab.es/medic/mar.htm>

Jubilacions al Servei de Biblioteques

En els últims sis mesos s'han jubilat dues persones del Servei de Biblioteques. El novembre ho va fer Susana López, responsable de la Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar, i el març d'aquest any ho va fer Pilar Palau, secretària, com tots sabeu, del Servei de Biblioteques.

Susana López va començar la seva trajectòria professional a la UAB a la Biblioteca General, des d'on va passar a la Biblioteca de Medicina del campus, el 14 de gener de 1983. Allà hi va ser fins al 14 de desembre de 1990, data en què es va fer càrrec de la Biblioteca Universitària de l'Hospital del Mar, on s'hi va estar fins a la seva jubilació el 31 d'octubre de 2000.

Pel que fa a Pilar Palau, la seva trajectòria ha anat lligada a la història de la UAB. Membre del PAS des de la fundació de la Universitat, l'any 1968, va treballar a l'Àrea de Personal, a la secció de Nòmines, fins a l'1 de febrer de 1978, en què va passar a formar part del Servei de Biblioteques, fins a la seva jubilació, el 14 de març de 2001.

A totes dues, moltes felicitats en aquesta nova etapa de la seva vida.

Teresa Santos

Formació d'usuaris a les biblioteques de la UAB

Un dels objectius principals de les biblioteques de la UAB és difondre els recursos bibliogràfics i documentals i les eines que possibiliten l'accés a aquests recursos. En aquests sentit, les biblioteques han organitzat sempre cursos de formació per tal de fer conèixer als seus usuaris les principals fonts d'informació. Actualment, la formació d'usuaris a les biblioteques de la UAB és un servei consolidat.

L'any 1987, es va crear un grup de treball format per bibliotecaris de diverses biblioteques i es va consolidar el Pla General de Formació d'Usuaris de les Biblioteques de la UAB, que unificava criteris per a la realització de cursos. Així, sota l'eslògan «Vine a conèixer la teva biblioteca», va sorgir un curs regular comú d'introducció als serveis i recursos de la biblioteca, dirigit principalment als nous estudiants que s'incorporen a la Universitat. El seu objectiu principal és que els usuaris coneguin, comprenguin i utilitzin l'oferta de serveis de la biblioteca. Aquest curs es fa simultàniament a totes les biblioteques de la UAB a l'inici del curs acadèmic.

Actualment, l'oferta de cursos de formació a les biblioteques de la UAB és molt àmplia i diversa, i les biblioteques ofereixen, segons les seves possibilitats, cursos propis dins del seu àmbit temàtic sobre serveis o recursos tenint en compte les necessitats dels seus usuaris:

- Catàleg de les biblioteques de la UAB
- Fonts d'informació en una matèria determinada
- Introducció a la recerca bibliogràfica
- Les estratègies de cerca en una base de dades determinada o un conjunt de bases de dades
- La biblioteca digital UAB: Decomate, revistes electròniques
- Recursos d'informació electrònica
- Introducció a la documentació audiovisual
- La Biblioteca Digital de Catalunya: el CCUC, la base de dades de sumaris...
- L'accés als articles de revistes
- La biblioteca des del despatx o des de casa: curs dirigit a professors

A més a més, algunes biblioteques, segons les seves possibilitats, organitzen cursos a petició d'un grup determinat d'usuaris de la comunitat universitària o d'institucions externes, sobre un servei o un conjunt de recursos en particular. Aquests cursos, que podríem dir que són «a la carta», a diferència dels anteriors esmentats, segons el criteri de la biblioteca poden ser de pagament.

Per a més informació sobre l'oferta de cursos, consulteu la pàgina web del Servei de Biblioteques a l'adreça següent: <http://www.bib.uab.es/formacio/curs.htm>

Marina Carbonell
marina.carbonell@uab.es

L'aprenent de bibliòfil

El Fons Valera

Continuant la nostra petita secció i com a difusió de la Reserva de la Biblioteca General, us volem parlar avui d'un petit fons de 709 llibres que van pertànyer a l'escriptor Juan Valera.

Juan Valera va néixer el 18 d'octubre de 1824 a Cabra, província de Còrdova, i va estudiar dret a Granada i a Madrid. Quan va acabar els estudis, es va traslladar a la Cort, i el 1847 va obtenir la plaça d'agregat a Nàpols sota el duc de Rivas. Va començar, així, la seva carrera diplomàtica i política, que el va portar a ser agregat a Lisboa i a Rio de Janeiro. Més tard, va ser sotssecretari d'estat i ministre plenipotenciari a Frankfurt durant el govern d'O'Donnell. Es va retirar durant un temps, però més tard va tornar a la diplomàcia per ocupar el càrrec de ministre a Lisboa, a Washington i a Brussel·les.

Durant tota la seva vida va compaginar la política i la literatura, però, en els períodes en què no es va dedicar tant a la primera, va incrementar l'activitat literària i, a banda de la publicació d'obres, articles literaris, estudis crítics, assaigs, etc., va ser fundador de les revistes *La Malva* i *El Córcora* i redactor en cap d'*El Contemporáneo*.

Pel que fa a l'anàlisi del fons, hem de dir que la temàtica és molt variada, i malgrat que hi predominen la literatura, la història i la política, podem trobar-hi llibres de medicina, religió, filosofia, etc.

La llengua que hi predomina és el castellà, però també hi trobem obres en portuguès, francès, alemany o italià.

L'any de publicació comprèn el període de 1850 a 1893; això ens fa suposar que les obres van passar a formar part de la biblioteca de l'autor durant el període en què va ser ministre a Lisboa i a Brussel·les.

La vàlua del fons radica en el fet que són obres de la biblioteca particular de Juan Valera i que moltes d'aquestes obres porten dedicatòries i fins i tot alguna carta manuscrita adreçada a l'autor.

Aquest curiós fons està rel·ligat factíciament en 99 volums i es localitza amb el topogràfic Res F Val.

Si, d'altra banda, esteu interessats en la figura a la qual van pertànyer, en el catàleg podeu trobar 73 obres escrites per Valera i 31 obres que en parlen.

Darreres exposicions

Algunes de les Biblioteques de la UAB elaboren periòdicament el que s'anomenen exposicions bibliogràfiques, que es poden consultar a través d'Internet i sovint als expositors exteriors de cada seu. Són un intent per fer conèixer el món de la imatge i el de la lletra; el de la biblioteca presencial i el de la virtual. Les temàtiques són diverses, però connecten per continguts amb els fons de cada una d'elles, i la tria té molt a veure amb fets informativament parlant vigents o històricament memorables.

Les podeu consultar a través de la pàgina principal de cada biblioteca, o bé a les adreces que us adjuntem:

Biblioteca d'Humanitats

L'època victoriana : exposició virtual

<http://hipatia.uab.es/exposicions/victoria/victoria.htm>

Josep Puig i Cadafalch

<http://hipatia.uab.es/exposicions/puig/puigcadafalch.htm>

Literatura portuguesa

<http://hipatia.uab.es/exposicions/Saramago/litportuportada.htm>

Biblioteca de Sabadell

Empresa i medi ambient

<http://www.bib.uab.es/sabadell/expos/expo2/index.htm>

Biblioteca de Veterinària

BIBLIOGRAPHIA ALBEYTERIAE

Patrimoni Documental Veterinari Espanyol del s. XVI a XVIII a les Biblioteques Catalanes

<http://www.bib.uab.es/veter/albeiteria.htm>

Biblioteca de Ciències Socials

Recursos hidràulics a Espanya

<http://www.bib.uab.es/socials/bhidrol.htm>

Lluís Fina i Sanglas, professor titular del Departament d'Economia Aplicada de la UAB (1942-2000)

<http://www.bib.uab.es/socials/bfina.htm>

Biblioteca de Ciències i Enginyeries

100 anys de mecànica quàntica

<http://www.bib.uab.es/ciencias/quantica.htm>

